

ного швидкісного, інформаційно-перевантаженого суспільного життя велика відповідальність покладена на плечі навчальних закладів, які мають забезпечувати гідні умови для повноцінної освіти, виховання та цілісного розвитку особистості сучасних підлітків та юнаків.

Список використаних джерел

1. Акмеологія шкільної освіти : Науково-методичний посібник / За ред. Г. С. Сазоненко. – К. : Основи, 2010. – 560 с.
2. Власова О. І. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку / О. І. Власова. – К. : ВПУ "Київський університет", 2003. – 308 с.
3. Коваленко А. Б. Соціальна психологія : підручник / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнев. – К. : Геопринт, 2006. – 400 с.

4. Сазоненко Г. С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) / Г. С. Сазоненко. – К. : Гнозис, 2004. – 684 с.
5. Перспективні освітні технології : Науково-методичний посібник / За ред. Г. С. Сазоненко. – К. : Гопак, 2000. – 560 с.

1. Acmeology of schooling: Research handbook / Ed. by G. S. Sazonenko. – K. : Osnovy, 2010. – 560 p.
2. Vlasova O. Psychology of social skills: structure, dynamics, factors of development / O. Vlasova. – K. : VPU "Kyiv'skyi Universitet", 2003. – 308 p.
3. Kovalenko A. B. Social psychology : Textbook / A. B. Kovalenko, M. N. Korniyev. – K. : Geoprint, 2006. – 400 p.
4. Sazonenko G. S. Pedagogy of success (the experience of acmeological system of Lyceum) / G. S. Sazonenko. – K. : Gnosis, 2004. – 684 p.
5. Promising Educational Technology: Research handbook / Ed. by G. S. Sazonenko. – K. : Gopak, 2000. – 560 p.

Надійшла до редколегії 25.01.14

Г. Сазоненко, канд. пед. наук, В. Корх, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЕНОСТИ СОЦИАЛИЗАЦИИ ПОДРОСТКОВ И ЮНОШЕЙ В КОНТЕКСТЕ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье описаны особенности образовательной социализации подростков и юношей в контексте формального и неформального образования на примере Украинского гуманитарного лицея КНУ им. Т. Шевченка и проанализированы результаты эмпирического исследования психологической, социальной и духовной зрелости личности лицеистов.

Ключевые слова: образовательная социализация, психологическая зрелость, социальная зрелость, духовная зрелость.

H. Sazonenko, Ph.D., V. Korch, post-graduate
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PECULIARITIES OF ADOLESCENTS AND YOUTH SOCIALIZATION IN THE CONTEXT OF FORMAL AND INFORMAL EDUCATION

The article describes features of educational socialization of teenagers and young men in a context of formal and informal education, with account of the Ukrainian Humanitarian Lyceum at Taras Shevchenko National University of Kyiv, and analyses empirical research results of a psychological, social and spiritual maturity of pupils in this lyceum.

Key words: educational socialization, psychological maturity, social maturity, spiritual maturity.

УДК 159.9:796:316.614

О. Сидорова,
Київ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТСМЕНА ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються деякі особливості професійної соціалізації спортсменів, а також роль масового спорту в процесі соціалізації у сучасному суспільстві. Мотивація досягнення розглядається як найважливіший фактор соціалізації та самоствердження особистості спортсмена.

Ключові слова: соціалізація, спорт, професійна соціалізація, субкультура, потреби.

Актуальність проблеми соціалізації особистості не викликає сумнівів та торкається багатьох сфер життєдіяльності людини, однією з яких є спорт. Саме у спорті унікально, завдяки специфічності психологічних особливостей цієї професійної діяльності, відбувається процес соціалізації як у професійному середовищі, так і у суспільстві. Розглянемо особливості перебігу цього процесу та визначимо його причини та специфіку.

Проблема соціалізації особистості, специфіка професійного становлення, питання підготовки фахівців постійно знаходяться в центрі уваги багатьох дослідників. У роботах представників класичної західної соціології (М. Вебер, Е. Дюркгейм, Г. Тард, З. Фрейд та ін.) були закладені теоретичні основи дослідження соціалізації. Особливе методологічне значення мають дослідження М. Вебера про інтерпретацію професійних якостей як єдності соціального і індивідуального.

Більш докладніше соціалізація особистості була розглянута в роботах П. Бергера, П. Бурдьє, Ч. Х. Кулі, Т. Лукмана, Р. Мертона, Дж. Г. Міда, Т. Парсонса, Н. Смілзера, П. Сорокіна, Е. Фромма, А. Шюца, Е. Еріксона, в яких були визначені сутність соціалізації, рушійні сили розвитку особистості, зроблені спроби виділення етапів і механізмів соціалізації.

Різні аспекти теорії соціалізації представлені в роботах вчених радянської доби (Г. М. Андрєєвої, Б. Г. Ана-

нєва, А. А. Бодалева, Л. С. Виготського, І. С. Кона, О. М. Леонтьєва, А. В. Петровського, С. Л. Рубінштейна, Д. Б. Ельконіна тощо) Вони у своїх працях розглядали проблеми психологічних ефектів соціалізації, закономірності засвоєння індивідами соціального досвіду, сутність та механізми соціалізації.

Особливості соціалізації особистості у спорті досліджувалися такими науковцями як Н. Зауер, О. Мільштейн, Н. Смірнов, В. Столяров, однак досі відсутні дослідження проблеми професійної соціалізації у спортивній діяльності. Недостатньо приділяється уваги особливості проходження процесу соціалізації крізь спорт у суспільстві взагалі. Наукового вирішення потребують питання специфіки соціалізації в залежності від виду спорту, особливості впливу команди і тренера на розвиток особистості.

Соціалізація – це важливий та невід'ємний процес становлення особистості, який відбувається все життя [3, с. 25]. У процесі соціалізації у людини формуються соціальні якості, знання, вміння, відповідні навички, що надає їй можливість стати працездатним учасником соціальних відносин. Соціалізація відбувається як за умов стихійного впливу на особистість різних обставин життя, так і за умови цілеспрямованого формування особистості. Як процес вона пов'язана з індивідуалізацією особистості, виробленням нею власної лінії пове-

дінки, набуттям особистого життєвого досвіду і як результат – зі становленням індивідуальності. Соціалізацію у широкому розумінні слід розглядати як походження й формування родової природи людини, де мова йде про історичний процес розвитку людства. У вузькому сенсі її можна розглядати як залучення людини до соціального життя шляхом активного засвоєння його норм, цінностей та ідеалів. Таким чином, виходячи із тлумачення соціалізації як результату засвоєння людиною умов соціального життя й активного відтворення нею соціального досвіду, її можна розглядати у якості основного механізму, що визначає адаптацію особистості у групі чи субкультурі.

Слід відмітити, що стилізований механізм соціалізації діє в рамках певних субкультур та безпосередньо впливає на розвиток її членів, обумовлюючи особливості їх поведінки і діяльності. Під субкультурою у загальному вигляді розуміється комплекс морально-психологічних рис і поведінкових проявів, типових для людей певного віку або певного професійного чи культурного шару, який в цілому створює певний стиль життя і мислення тієї чи іншої вікової, професійної або соціальної групи. Але субкультура впливає на соціалізацію людини остільки і стією мірою, оскільки і якою мірою є її носіями групи людей (однолітки, колеги та ін.) референтні для неї.

Якщо дитина розвивається в сприятливому соціальному середовищі, то її успішність і затребуваність в соціальному просторі не залишає сумнівів, а якщо дитина виховується в несприятливому соціальному середовищі, де вона нікому не потрібна, та від неї в різних сенсах відвертаються і батьки, і педагоги, і знайомі – вона поставлена на грань асоціальної поведінки. Тож, у такому конгломераті неспроможності соціального простору відбувається становлення особистості, яка деформована жорстким розмежуванням бажаного і небажаного, красивого і потворного, тому єдине рішення даного явища – пошук моделі саморозвитку, самореалізації та соціалізації. Одним із таких напрямів і є спорт.

У психологічній науці та практиці відзначається значний інтерес дослідників до проблем формування успішності особистості у спорті як фактора соціалізації.

До внутрішніх ознак мотивації, що відрізняє успішного спортсмена від неуспішного, відносять самооцінку, товариськість, енергійність. Зовнішні мотиви можуть бути позитивними (мотиви успіху, досягнення) і негативними (мотиви уникнення, захисту) [2, с. 34]. Соціалізація спортсмена у професійному середовищі припускає, що в його особистісній моделі важливу роль відіграє успішність в діяльності [4, с. 57]. Які зовнішні та внутрішні ознаки успішності, як вони пов'язані з особистісною спрямованістю, потребами, інтересами – ось те коло відкритих запитань, які обумовлюють актуальність проблеми детермінації успішності та специфіку факторів мотивації успіху.

На прикладі спортивного середовища можна яскраво показати, що референтна група безумовно сильно впливає на особистість спортсмена та обумовлює не лише успішність діяльності, але й впливає на стиль поведінки людини в цілому. До того ж, мотивація до успіху та бажання самореалізуватися є важливим механізмом соціалізації людини як у спортивній субкультурі, так і у державі в цілому. Таким чином, професійна соціалізація спортсмена є важливим елементом, що визначає соціалізацію людини в суспільстві.

Професійна соціалізація взагалі розглядається як двосторонній процес. З одного боку, як процес входження молодого спеціаліста в професійне середовище, засвоєння їм професійного досвіду, оволодіння

стандартами і цінностями професійної спільноти, з іншого боку, як процес активної реалізації професійної поведінки, безперервного професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Існують чинники, які надають найбільший вплив на процес професійної соціалізації:

- індивідуально-особистісні (система ціннісних орієнтацій, мотивація особистості, "життєві плани");
- освітні (інституціоналізація системи професійної освіти, якість професійної підготовки);
- соціально-професійні (сформованість професійної спільноти та професійної культури, престиж професії в суспільстві, умови праці та рівень заробітної плати майбутнього фахівця).

На професійну соціалізацію впливають мотиви діяльності, специфічні для даної професії. Боротися, щоб подолати перешкоди, піддавати себе впливу стресу, змінювати обставини і домагатися успіху видається, мабуть, одним з найпотужніших мотивів у спортивній діяльності. Багато спортсменів отримують велике задоволення від занять спортом і перемоги над суперником або при подоланні перешкод, що виникають на їхньому шляху. Особливо у командних видах спорту люблять спорт за командний дух, сумісну діяльність і спільну ціль – захищати честь своєї країни, що є рушійною силою соціалізації. Мотивація до подолання перешкоди і отримується від цього задоволення дійсно є потужними стимулами. Спортивний досвід є найбільш простим і раннім з стресорів, з якими може зустрітися юнак, тому досягнення успіху у важких умовах, характерних для багатьох видів спорту, може принести молодим спортсменам визнання серед оточуючих. Можна назвати такі етапи соціалізації у спортивному середовищі:

1. Спортсмену на першому етапі навчання спеціально вказують на позитивне значення подолання стресу і мотивують його до активних занять спортом.

2. Індивіду дається можливість досягти відносного успіху, тобто до нього не пред'являються вимоги, наприклад, стати чемпіоном. Він просто повинен розкрити всі свої здібності і прагнути до самовдосконалення, що є основою процесу розгортання соціалізації.

3. Знаходження в оточенні спортсменів, професійне спілкування, взаємодопомога та всезагальний розвиток майстерності об'єднує спортсменів.

Більшості спортсменів не потрібно говорити, що успіхи в спорті підвищують їх престиж в суспільстві. Уже в школі необхідний певний рівень фізичних здібностей для досягнення сприятливої атмосфери та прийняття однолітками. Багаторічні і систематичні спостереження за дітьми показали, що хлопчики, що дозрівають рано, досягають успіху в спорті (набувають статус і самоповага). В подальшому вони стають більш впевненими в собі і стійкими, на відміну від однолітків, у яких процес дозрівання відбувався повільніше і яким не вдалося досягти того ж статусу завдяки раннім заняттям спортом.

Однією із найважливіших завдань у підготовці спортсмена, що безпосередньо пов'язано із його соціалізацією у суспільстві, є формування оптимальної структури мотивації. Головне і найбільш важке завдання, яке стоїть перед тренером, це підвищення рівня самоствердження, самовиразу. При вирішенні цієї задачі слід розуміти, що принципова орієнтація спортсмена обов'язково повинна будуватися на усвідомленому розумінні ним соціальної і особистісної суті спорту. Лише зрозумівши історичні передумови виникнення спорту, розібравшись в його соціальній функції можна розкрити перед спортсменом значення його занять, показати яким чином його спортивний результат наряду з ре-

зультатами інших форм суспільної праці вносить вагомий вклад у діло поступового розвитку суспільства.

Мотиваційний ряд Г. Мюррея [2, с. 56] чітко виділяє потреби спортсмена, які вдовольняючи у спорті, впливають на приймання спортсмена суспільством, на його успішність соціалізації:

1. Потреба в престижі, самовдосконаленні, визнанні, досягненні, честолюбстві, прагненні показати себе. Більшість видів спортивної діяльності дозволяє в різній мірі задовольнити цю потребу. Зниження фізіологічних функцій у деяких спортсменів високого класу після припинення виступів може служити прикладом надзвичайної залежності від цього мотиву під час їх активних виступів.

2. Потреба досягнення успіху та уникнення невдач (потреба зберігати свій статус, уникнути розчарувань і подолати поразку, невдачу). Тренери часто апелюють до цієї потреби у спортсменів перед важливими змаганнями і при зустрічах з командами, які в минулому вигравали або можуть в даний момент завдати неприємне поразку.

3. Потреба проявити владу над іншими, домінувати або підкорятися іншим. Багато спортсменів стають членами команд, щоб задовольнити цю потребу. Найкращою ілюстрацією цього мотиву в дії, мабуть, будуть дії і поведінку лінійного гравця в американському футболі під час сутички на лінії.

4. Потреба в афіліації (потреба в спілкуванні, встановленні емоційних зв'язків з іншими, прояв доброзичливості, співпраці). Багато спортсменів приходять у команду для задоволення цього мотиву. Тренери часто кажуть: "На благо команди", "Для досягнення команди". Цей мотив добре відомий спортсменам.

5. Потреба участі в пізнавальному процесі, бажання задовольнити свою допитливість, отримати відповіді на питання, що цікавлять. Цей мотив може бути задовольнений в залежності від того, наскільки тренер прагне до вдосконалення знань у спортсменів і наскільки вони самі хочуть пізнати причини та обґрунтування своїх тренувальних режимів, змагальних зусиль і обраної тактики.

Характеристика мотиваційної структури окремого спортсмена ускладнюється не тільки складністю наявною у нього системи цінностей, але також і можливістю впливу його минулого досвіду на формування відносин до успіху, спорту, праці, авторитетам. У міру того як дитина стає дорослим, ступінь впливу на нього різних мотивів також змінюється і особливий вплив здійснюється найближчим оточенням: значне місце посідають відносини з тренерами та іншими спортсменами. Якщо людина некомфортно себе відчуває у спортивному середовищі, тобто їй не подобаються особливості цієї субкультури: поведінка, стиль спілкування, режим діяльності, відчуття змагання чи командної згуртованості, то вона не зможе досягти успіху в цьому виді діяльності. Задля повної реалізації своїх можливостей та принесення користі суспільству, людина має бути задоволеною соціально-психологічним кліматом професійного середовища, інакше напруження від відсутності бажання влитися в колектив буде поступово витіснити спортсмена з виду спорту.

У спортсменів виділяють дві тенденції: орієнтація на досягнення успіху та уникнення невдачі. Це важливий аспект у формуванні оптимального процесу соціалізації, оскільки позитивне і активне ставлення до дійсності, які є у спортсменів, що орієнтовані на досягнення успіху, забезпечує успішність їх кар'єри. У цей же час спортсмени, що орієнтовані на уникнення невдачі, не можуть швидко влитися в професійне середовище та постійно сумніваються як у своїх можливостях, так і у собі самих, своїх фізичних ресурсах.

Ефективність соціалізації з допомогою спортивної діяльності залежить від того, наскільки цінності спорту збігаються з цінностями суспільства і особистості. Наприклад, можна проаналізувати тісний взаємозв'язок між такими цінностями американського суспільства, як рівність, свобода, демократія, індивідуалізм, націоналізм і патріотизм у своїй поведінці, гуманізм, змагання, дружба, співпраця, повага існуючого порядку, самоповага, і ціннісним змістом спорту. Американські вчені-соціологи зробили висновок, що спорт акумулює в собі основні цінності американського суспільства. Завдяки заняттям спортом або навіть в процесі споглядання спортивних змагань суспільні цінності присвоюються індивідом, інтеріоризуються як особистісні. Дане положення знайшло підтвердження в працях американських учених. Історик Дж. Беттс пише: "Спорт і капіталістичний дух мають багато спільного: дух ініціативи, протиборства і змагання". Інший відомий американський професор Р. Форс справедливо вважає, що спорт є мініатюрою самого життя і, таким чином, служить лабораторією, в якій може створюватися позитивна система цінностей (1982). Однак, говорячи про позитивні моменти соціалізації засобами спорту, не можна не сказати про негативних фактах розвитку сучасного спорту, які серйозно вплинули на його цінності. Погоня за медалями і рекордами призвела до виникнення таких негативних явищ у спорті, як прагнення до перемоги будь-якою ціною, допінг, рання спеціалізація, жорстокість, насильство і т. д. За своєю природою спорт, незважаючи на притаманну йому змагальність, гуманний, оскільки він сприяє розвитку особистості, допомагає розкривати невідомі можливості людського організму і духу. Реалізація гуманістичного потенціалу спорту не відбувається сама собою і в чому залежить від того, в яких цілях суспільство використовує спорт.

Класифікацію стадій соціалізації спортсмена шляхом включення його в спортивну діяльність можна пов'язати з етапами формування його спортивної кар'єри. Якщо прийняти цей принцип, то можна виділити наступні стадії соціалізації:

1. Включення суб'єкта в спортивну діяльність.
2. Заняття дитячо-юнацьким спортом.
3. Перехід з аматорського в професійний спорт.
4. Завершення спортивної кар'єри і перехід до іншої кар'єри.

Для першої стадії соціалізації характерний період початку спортивної діяльності. У цей час формуються інтерес, ціннісні орієнтації на спортивні заняття, закладаються основи ціннісного ставлення до спортивної діяльності. Цей період дуже важливий для юного спортсмена. Новий коло спілкування, перша проба сил, перші перемоги і невдачі створюють умови для формування спортивного характеру. Небагато дітей можуть успішно пройти етап спортивної підготовки. Більше однієї третини припиняють заняття спортом ще в дитячому віці.

Однак залишилися в спорті юні спортсмени, вдосконалюючись в спортивному майстерності, вступають у нову фазу соціальних відносин. Виїзди на змагання в інші міста і країни, одержання перших гонорарів, спортивні перемоги дозволяють спортсменові активно інтегруватися в суспільне життя, засвоювати зразки і норми поведінки, формувати соціальні установки. Цей етап, як правило, пов'язується з другою стадією соціалізації спортсмена. Зростає кількість змагань, переїзди, збори, нові спортивні бази, тренувальний процес, який організовується, як правило, за кордоном, формують новий соціальний досвід, створюють нові цінності й орієнтації. Велику роль в даній стадії соціалізації відіграють економічні відносини, які складаються між спортсменом і тренером.

Третю стадію соціалізації символізує розквіт спортивної кар'єри. Спортсмен підпорядковує спосіб життя інтересам спортивного клубу, команди, колективу, який забезпечує його ефективну спортивну підготовку. Поряд з тренером особливу місце в його житті займають масажисти, лікарі, менеджери.

Для четвертої стадії соціалізації характерні період завершення спортивної кар'єри і перехід до іншої професійної кар'єри. Як правило, у спортсменів це один із складних життєвих періодів. Рішення закінчити спортивну кар'єру часто зв'язується з травмою, зниженням спортивних результатів, відбором в збірні команди і т. д. Негативні ситуації провокують спортсмена на психологічну кризу. Важливу роль у подоланні негативних моментів у житті спортсмена повинні зіграти керівники спортивного клубу, тренери, близьке оточення.

Спорт як важливий соціальний феномен пронизує всі рівні сучасного соціуму, надаючи широке вплив на основні сфери життєдіяльності суспільства. Він впливає на національні відносини, ділове життя, суспільне становище, формує моду, етичні цінності, спосіб життя людей. Феномен спорту має потужну соціалізуючу силу. Фізична культура і спорт, як одна з граней загальної культури людини, її здорового способу життя, багато в чому визначає поведінку людини в навчанні, на вироб-

ництві, в побуті, у спілкуванні, сприяє вирішенню соціально-економічних, виховних та оздоровчих завдань. Фізична культура і спорт спрямовані на охорону, зміцнення та розвиток здоров'я населення як психофізичної основи життєдіяльності.

Список використаних джерел

1. Андреева Г. М. Психология социального познания / Г. М. Андреева. – М., 1997.
2. Воронова В. І. Психология спорта: Навчальний посібник / В. І. Воронова. – К.: Олімпійська література, 2007. – 298 с.
3. Гаврилюк В. К. Проблемы психологии спорта / В. К. Гаврилюк. – М.: ФИС, 1962.
4. Пилоян Р. А. Мотивация спортивной деятельности / Р. А. Пилоян. – М.: ФИС, 1984.
5. Кириленко Т. С. Психология спорта. Регуляция психических состояний: Навчальний посібник / Т. С. Кириленко. – К. – 112 с.

1. Andreeva G. M. Psychology of social cognition / G. M. Andreeva. – M., 1997.
2. Voronov V. Sports Psychology: Textbook / V. Voronov. – K.: Olympijs'ka literatura, 2007. – 298 p.
3. Havryliuk V. K. Problems of sports psychology / V. K. Havryliuk. – M.: FIS, 1962.
4. Pyloyan R. A. Motivation of sportive activities / R. A. Pyloyan. – M.: FIS, 1984.
5. Kirilenko T. S. Sports Psychology. Regulation of mental states: Tutorial / T. S. Kirilenko. – K. – 112 p.

Надійшла до редколегії 29.11.13

А. Сидорова
Київ

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СПОРТСМЕНА И ИХ РОЛЬ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ

В статье рассматриваются некоторые особенности профессиональной социализации спортсменов, а также роль массового спорта в процессе социализации в современном обществе. Мотивация достижения рассматривается как важнейший фактор социализации и самоутверждения личности спортсмена.

Ключевые слова: социализация, спорт, профессиональная социализация, субкультура, потребности.

A. Sidorova
Kyiv

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL ACTIVITIES ATHLETES AND THEIR ROLE IN THE SOCIALIZATION PROCESS

The article contains some features of professional socialization of athletes, and the role of mass sports in the process of socialization in the modern society. Motivation of achievement is shown as the most important factor in socialization and self identity of athlete.

Key words: socialization, sport, professional socialization, subculture, needs.

УДК 316.614

К. Сиротюк, студ.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

В даній статті розглядається специфіка гендерної соціалізації підлітків в сучасному суспільстві. Описуються основні соціалізуючі фактори, які обумовлюють власне соціалізацію особистості. Також піднімаються питання щодо гендерної ідентифікації та гендерної ролі, які впливають на подальший розвиток особистості.

Ключові слова: гендерна соціалізація, гендерна ідентифікація, гендерні ролі, маскуліність, фемінність, андрогінія.

Сучасний світ обумовлює норми та правила життя індивіда, тобто кожна людина більшою або меншою мірою залежить від суспільства. Важливим фактором розвитку людини є соціалізація, що розуміється як сукупність усіх соціальних процесів, завдяки яким індивід засвоює соціальний досвід і в результаті спілкування і діяльності набуває певні норми і цінності, що дозволяють йому функціонувати в якості члена суспільства.

Дане поняття пов'язане з категоріями "статус" і "диференціація". У всіх відомих суспільствах існує нерівність (диференціація) людей по відношенню до багатства і влади. Тому соціалізація в кінцевому підсумку стає процесом придбання того чи іншого суспільного статусу. Статуси можуть змінюватися протягом життя, але їх набір у житті окремої людини зазвичай обмежений. Найбільш легко при цьому змінюється статус, пов'яза-

ний з віком, складніше змінюються статуси, пов'язані з володінням багатства і знатністю, хоча і вони при певних умовах можуть еволюціонувати. Однак та "частина" статусу людини, яка визначається її приналежністю до тієї чи іншої статі, частіше за все буває незмінною протягом всього життя.

Гендерна соціалізація являє собою процес засвоєння індивідом культурної системи гендеру того суспільства, в якому він живе, своєрідне конструювання розходжень між статями. Основними соціалізуючими факторами є соціальні групи і контексти – сім'я, інститути освіти, молодіжні організації, ЗМІ, клуби за інтересами, церква та ін. Гендерна соціалізація починається буквально з народження, а очікування народження дитини певної статі також передбачає певне ставлення до неї батьків [1].